

[Hans Hedtoft.]

pligtigt til at sikre sig den nødvendige juridiske sagkundskab.

Gennemførelsen af en ny grundlov vil medføre en total omlægning af forretningsordenen. Rigsdagen arbejder endnu under forhold, der er lidet rationelle, set i forhold til andre virksomheder indenfor dansk kultur- og samfundsliv. Vi må nu finde en ordning, der gør arbejdet mere sammenhængende og effektivt, som giver rigsdagsmændene mulighed for det frie overblik og samtidig sikrer, at detaillerne ikke forsømmes.

Man kunne på forhånd tro, at indførelsen af det rene folkestyre i form af eet ting ville være den tilstrækkelige garanti for, at folkeviljen respekteres. Fra visse sider har man imidlertid været ivrig efter at modificere parlamentarismen med dens klare placering af ansvaret ved at indføre en paragraf om folkeafstemning.

Der findes ikke i denne verden en stat med parlamentarisme, der tillige har folkeafstemning, og det er altså noget nyt, der her forsøges. Jeg henviser til den ypperlige redegørelse, som professor Alf Ross har udarbejdet. Folkeafstemning er jo især kendt fra Schweiz, hvor den i dag af de radikale partier opfattes som en konservativ garanti; den har f. eks. hindret kvinderne i at få valget. Når et isoleret forslag sendes til urafstemning, sker det meget let, at vælgerne fortrinsvis hæfter sig ved den merudgift, det medfører, og i mindre grad ved det sociale fremskridt eller den samfundsmæssige forbedring, det repræsenterer. Når folkeafstemningen opretholdes i Schweiz, hænger det sammen med mange ting: den særlige historiske udvikling i landet, samarbejdet mellem relativt selvstændige, forskelligt sprogede kantoner, de alpine bønders mistænksomhed overfor ethvert centralstyre, som de ikke har tilstrækkeligt kendskab til o. s. v. Men især må vi gøre os klart, at sammensætningen af den schweiziske forbundsregering på det nærmeste svarer til magistraten i en dansk købstad; de forskellige partier er repræsenteret efter deres styrke. Under disse forhold bliver en folkeafstemning en for alle parter afklarende afstemning, villet af alle parter, en folkeappel, der er vejledende for samarbejdet.

Det er en helt anden form for folkeafstemning, der her indføres. Det er den oppositionelle folkeafstemning. Hvis en trediedel af

rigsdagens medlemmer, i praksis tilhørende de oppositionelle partier, ønsker det, skal de kunne kræve et lovforslag ud til folkeafstemning; vel at mærke drejer det sig her om et lovforslag, der har den samlede regering og et overvældende flertal af rigsdagens medlemmer bag sig. Hvis en opposition under sådanne omstændigheder skal kunne vælte et flertalsforslag, der klart for alle er i overensstemmelse med parlamentarismens forudsætninger, må det kræves, at virkelig et betydeligt antal nejstemmer går imod forslaget. Et parlamentarisk flertalsstyre, der er fremgået af et valg med over 80 pct. valgdeltagelse, bør ikke kunne få sit forslag forkastet ved en folkeafstemning, der kun omfatter 20—25 pct. af vælgerne. Det ville være anarki. Det ville være at indføre en skæbnsvanger selvmodsigelse i forfatningen.

Vi ved ikke, hvorledes den oppositionelle folkeafstemning vil virke i praksis. Det hævdes fra visse sider, at en folkeafstemning, der medfører et forslags fald, meget let af nejstemmerne og deres politiske repræsentanter vil blive opfattet som et mistillidsvotum til regeringen. Mange vil måske mene, at man nu har gennemført det mistillidsvotum, som de oppositionelle partier ikke har styrke til at gennemføre her i rigsdagsalen. I det oprindelige udkast til bemærkningerne hed det:

„Det må i hvert enkelt tilfælde afgøres, om et nederlag for en regering ved folkeafstemning må medføre regeringens demission. Afgørelsen vil i første række bero på indholdet af det lovforslag, der har været til folkeafstemning, og på, om regeringen på forhånd har gjort sagen til et kabinetsspørgsmål“.

Bemærkningen er strøget, da den jo er af politisk karakter og ikke peger på alle muligheder, men problemet er der. Hvis en folkeafstemnings resultat i påkommende tilfælde vil blive opfattet som mistillidsvotum, vil det næsten være uundgåeligt, at den sag, der er til afstemning, sammenblandes med mange andre politiske strids-spørgsmål.

Vi havde fra socialdemokratisk side oprindelig foreslået, at nejstemmerne skulle udgøre halvdelen af de 80 pct., der normalt deltager i et valg, altså 40 pct., for at de afgørelser, der træffes gennem valg og folkeafstemning, kan have nogenlunde samme grundlag. Vi er sluttelig og under pres